

Espoon ympäristöyhdistys ry
Villa Apteekki,
Pappilantie 5, 02770 Espoo
espyy.ry@kolumbus.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta
Espoon kaupungin kirjaamo
PL1, 02070 ESPOON KAUPUNKI
kirjaamo@espoo.fi

Asia: Mielipide Espoon saariston osayleiskaavaluonnoksesta, alue 830500

Espoon ympäristöyhdistys on perehtynyt kaavaluonnokseen ja antaa siitä seuraavan mielipiteen.

Yleistä kaavasta

Kaava-alue sisältää merkittävän osan Espoon saaristosta. Alue on luonnon, virkistyskäytön ja maisema-arvojensa takia erityisen herkkä ja arvokas, joten sen kaavoitus tulee toteuttaa suurella harkinnalla ja parhaalla mahdollisella tietopohjalla.

Kaavaluonnoksessa esitetään olennaisesti lisää rakentamista saaristoon myös saariston paremmin säilyneissä saarissa, joten sen toteutuminen heikentäisi merkittävästi kaava-alueen luonto- ja maisema-arvoja. Saariston virkistyskäyttöä kaava epäilemättä lisäisi, mutta tavalla, jota ei monelta osin voi pitää kestäväenä.

Kaavan luonto-ongelmia pahentaa olennaisesti se, että kaavassa ei ole kiinnitetty riittävässä määrin huomioita arvokkaiden luontoalueiden säilyttämiseen ja suojaamiseen riittävän vaikuttavilla kaavamerkinnöillä ja -määräyksillä.

Espoon ympäristöyhdistys toteaa esitetyn lisärakentamisen olevan ylimitoitettua ja esittää sen olennaista vähentämistä ja suuntaamista harkitummin niihin jo pääosin rakennettuihin saariin, joiden luontoarvot eivät ole edes paikallisesti merkittäviä.

Luontoselvitysten riittävydestä

Osayleiskaavaa aiotaan käyttää suoraan rakennusluvan perusteena ilman asemakaavoitusvaihetta. Tämä lisää tarvetta pohjata muuttava maankäyttö riittävän monipuolisiin, ajantasaisiin ja tarkkoihin luontoselvityksiin, sillä tietokatveja ei myöhemmässä vaiheessa enää pystytä korjaamaan.

Kaavan luontoselvitys on tehty 2011 ja se on yleiskaavatasoisena luontoselvityksenä pääosin ilmeisen laadukas. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että saariston metsäisten luontoarvojen selvitys on jäänyt puutteelliseksi ja osin ylimalkaiseksi. On ilmeistä, että selvityksen teon yhteydessä on käytetty metsäisten luontoarvojen osalta keskeisen arvottamiskriteeristön eli METSO-ohjelman luonnontieteellisten valintaperusteiden

(https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/38356/SY_26_2008.pdf?sequence=3) sijasta konsulttifirman omia, kovennettuja kriteerejä.

Saarissa on säilynyt merkittäviä määriä luonnontilaisen kaltaisia vanhapuustoisia kangas- ja kalliometsiä, joiden luonnonsuojelubiologinen arvo on korkea. Tällaisten vanhojen metsien suojelun ja huomioinnin kehittämistarve on todettu myös Espoon kaupungin omissa 2010-luvun monimuotoisuuslinjauksissa. Metsät kuuluvat sellaisiin metsäisiin elinympäristöihin, joiden lisäsuojelun ja muun huomioinnin tarve on Suomessa myös valtion tasolla tunnistettu osana Etelä-Suomen metsäluonnon monimuotoisuusohjelma METSOa.

Espoon ympäristöyhdistys edellyttää näiden arvojen parempaa selvittämistä ja huomiointia kaavassa.

Tunnistettujen luontokohteiden arvottamisesta

Vuonna 2011 tehdyssä luontoselvityksessä arvokkaaksi tunnistettujen luontokohteiden arvottaminen eli jako paikallisesti, maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaisiin on tehty melko ankarilla ja vuoden 2016 näkökulmasta vanhentuneilla kriteereillä.

On ilmeistä, että useampikin paikallisesti arvokkaaksi todettu vanhaa metsää sisältävä saari täyttäisi vuonna 2012 asiantuntijatyönä Uudenmaan liitossa tehtyjen maakunnallisesti arvokkaiden luonnonympäristöjen kriteerit (http://www.uudenmaanliitto.fi/files/6297/Luonnonymparistojen_arvottamisen_kriteeristo_Uudellemaalle_E119.pdf).

Luontokohteiden osalta olisikin syytä tehdä uusi arvottaminen.

Kaavamerkinnöistä ja -määräyksistä

Virkistysalueiksi (V) sekä retkeily- ja ulkoilualueiksi (VR) varatuille alueille on esitetty melko vapaita kehittämis- ja muuttamismahdollisuuksia, joihin kuuluvat erilaisten rakenteiden lisäksi VR-alueilla myös sauna- ja majoitusrakennukset. Tämä on ongelma erityisesti tilanteessa, jossa alueilla on turhan paljon kaava-aineistoissa osin tunnistettuja tai tunnistamatta jääneitä arvokkaita metsäisiä alueita.

Kaavan tarkkuustason ja tavoitellun oikeusvaikutuksen takia olisi asiallista osoittaa voimakkaasti rakennettavat virkistysalueiden osat nykyistä selvemmin omalla kaavamerkinnöillään.

Yksilöityjä aluekohtaisia kommentteja

1) Käärmeasaari

Kaavaluonnoksessa Käärmeasaari on osoitettu virkistysalueeksi ja pitkin saaren rantoja on esitetty ohjeellinen ulkoilureittilinjaus.

Käärmesaari on Espoon omistama metsäinen kalliosaari aivan Helsingin rajalla. Noin 8 hehtaarin kokoiselta saarelta löytyy luonnontilaisen kaltaisia vanhoja kalliomänniköitä sekä hieno kallioiden välinen sekapuustoinen notkelma (Keijo Savola, kirjallinen tiedoksianto Espoon ympäristöyhdistykselle 24.1.2016).

Kalliomänniköissä on näkyvästi mäntylahopuuta, notkon runsas lahopuusto sisältää runsaasti järeää kuusta sekä koivua ja muita lehtipuita. Saari on valtaosin luokiteltavissa boreaaliseksi luonnonmetsäksi. Käärmesaaren metsät edustavat METSO-ohjelman mukaisia edustavia (arvoluokka I) runsalahopuustoisia kangasmetsiä sekä monimuotoisuudelle merkittäviä metsäisiä kallioita (arvoluokka I). Käärmesaaren metsät kuuluvat Espoon saariston luonnontilaisimpiin. Talvella 2003 Käärmesaaren kuusimaapuulta on löydetty Etelä-Suomessa alueellisesti uhanalaisiksi luokiteltuja pohjanrypykkää (*Phlebia centrifuga*) sekä korpiludekääpää (*Skeletocutis odora*). Pinta-alan, metsien laadun ja lajistonsuojeluarvojen perusteella saari täyttää maakunnallisesti arvokkaan luontoalueen kriteerit (Uudenmaan liitto 2012), mikäli saaren metsiä ei ole kaupungin toimesta hakattu viime vuosina.

Metsäisten luontoarvojen takia saari tulisi osoittaa SL-merkinnällä ja ulkoilureittivaraus poistaa. Nykyisillä Espoon ulkoilureittien toteuttamistavoilla reitin toteuttaminen vaurioittaisi pahasti metsäalueen luontoarvoja (=pahemmin kuin reitin rakentamatta jättämisen aiheuttama maaston lisäkuluminen) sekä toisi mukanaan vaatimukset käsitellä reitin lähimetsiä "turvallisuusperusteilla".

2) Stora Herrö

Stora Herrön rakentamaton itäosa on kaavaluonnoksessa osoitettu pääosin VR-alueeksi, lisäksi ranta-alueille on osoitettu muutamia lisämökkien paikkoja nykyisten mökkipaikkojen läheisyyteen. VR-alueelle on osoitettu koko rakentamattoman saaren osan ranta-alueet kattava ohjeellinen ulkoilureitti.

Stora Herrön itäosan metsät ovat pääosin rakenteeltaan luonnontilaisen kaltaisia vanhapuustoisia kallio- ja kangasmetsiä, metsissä on myös merkittävästi lahopuuta (Keijo Savola, kirjallinen tiedoksianto Espoon ympäristöyhdistykselle 24.1.2016 pohjautuen alueella 2006 tehtyyn maastokäyntiin sekä Keironin 2011 luontoselvitykseen). Metsät edustanevat nykyisellään METSO-ohjelman mukaisia runsalahopuustoisia kangasmetsiä sekä monimuotoisuudelle merkittäviä metsäisiä kallioita (arvoluokkien I ja II kohteita).

Kaupungin omistama Stora Herrön itäosa tulisi kaavassa varata joko SL-alueeksi (hyvä tukialue saaren länsiosan metsiensuojelualueelle) tai osoittaa V/luo-kohteeksi). Ohjeellisen ulkoilureitin tarve tulisi vielä kerran harkita, koska esitetyllä tavalla toteutettuna se aiheuttaisi myös melkoisia haittoja metsäluonnolle.

3) Pentala

Pentalan rakentamattomana säilyneitä ja vain osin suojelualueena huomioituja metsiä voi pitää luontoalueena jopa valtakunnallisesti merkittävänä johtuen näin laajojen saaristometsäalueiden vähäisyydestä pääkaupunkiseudun saaristossa. Esitetty lisärakentaminen heikentäisi olennaisesti saaren metsäisiä arvoja jo yksinomaan mökittömien ranta-alueiden vähenemisen takia. Lisäuhkaa alueen metsäarvoille tuovat VR-merkinnän mahdollistama lisärakentaminen sekä uudet ulkoilureitit.

Luontoselvitys ei yksilöi riittävällä tarkkuudella Pentalan SL-alueen ulkopuolisia luontoarvoja on ilmeistä, että merkittäviä arvoja on muuallakin kuin muutamissa arvokkaiksi tunnistetuissa avainbiotooppikohteissa. Kaavan jatkojössä tulisi selvittää Pentalan metsäiset luontoarvot (=ammattitaitoinen METSO-elinympäristöselvitys) nykyistä paremmin etenkin niillä alueilla, joihin ohjataan muuttavaa maankäyttöä (uudet rakennuspaikat, VR-alue, uudet ulkoilureitit).

Kokonaisuutena Pentalan luontoalueet vaativat nykyistä kaavaluonnosta olennaisesti säilyttävämmän ja suojelevamman kaavakokonaisuuden. Tämä edellyttää mm. esitetyn lisärakentamisen olennaista vähentämistä sekä metsäisiä luontoarvoja omaavien alueiden osoittamista V-alueena, luo-merkinnöillä sekä mahdollisesti myös SL-merkinnällä nykyistä laajemmin. Vähintään Espoon kaupungin omistamien metsien osalta tulisi selvittää perusteet laajentaa Pentalan keskiosan aikanaan valitettavan tiukasti rajattua suojelualuetta.

4) Tvijälpin ympäristö

Tvijälpin ja Varsasaaren välinen siltayhteys tuhoaisi saarten välissä sijaitsevan arvokkaan lintuluodon. Vastaavasti Tvijälpissä lisärakentamista on osoitettu ilmeisiä metsäarvoja omaaville alueille. Siltayhteys on syytä poistaa, kuten myös Tvijälpin lisärakentamisen mahdollistavat aluevaraukset.

5) Pukkisaari

Lisärakentamista on ohjattu saaren vanha- ja lahoppuustoiisiin metsiin, joiden arvoja on havaittu myös Keironin luontoselvityksessä. Rakentamista on syytä keventää ja huomioida metsäarvoja omaavat alueet luo-merkinnällä.

6) Pyöräsaari

Lisärakentamista on ohjattu saaren vanha- ja lahoppuustoiisiin metsiin, joiden arvoja on havaittu myös Keironin luontoselvityksessä. Rakentamista on syytä keventää ja huomioida metsäarvoja omaavat alueet luo-merkinnällä.

7) Kytö

Kytö kuuluu olemassa olevan luonto- ja lajistotiedon perusteella luontoarvoiltaan erityisen merkittäviin saariin. Siksi saaren osalta tulisi pidättäytyä lisärakentamisesta.

Espoossa 25.1.2016

Espoon ympäristöyhdistys ry.

Virpi Sahi
puheenjohtaja

Pirjo Itkonen
varapuheenjohtaja

